

Ověřovací doložka

k datové zprávě

podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon")

1. ODDÍL - Záznam o konverzi

Pořadové číslo konverze: 50852
Název organizace: _____
Jméno a příjmení: Zuzana Moldová
Datum: 4.2.2013 13:49:15

2. ODDÍL - Údaje o konvertovaném dokumentu

Výstup odpovídá vstupu: ANO NE
Počet listů: 6
Zajišťovací prvek: _____

3. ODDÍL - Poznámky

4.2.2013

Datum vyhotovení

25 5400 Clb 5400 vzor č. 1

Elektronický podpis

Určeno:

- všem krajským úřadům

Váš dopis značka z dne

Naše č. j.
2013/6907-211

Vyřizuje
Mgr. Adam Křístek

V Praze dne
31. 1. 2013

Věc: Doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí k posouzení otázek souběhu poskytování služeb na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí a na základě registrace sociální služby.

1. Důvody vydání tohoto Doporučení.

V důsledku přijetí novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPOD“), publikované pod č. 401/2012 Sb., a na základě opakujících se dotazů z praxe, je nutno v souladu s platnou právní úpravou i jejím účelem jasněji vyložit vzájemný vztah činností – služeb poskytovaných veřejnosti – realizovaných právníky či fyzickými osobami na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „SPOD“), vydaného podle ZSPOD, na straně jedné, a služeb poskytovaných veřejnosti na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb, založeného rozhodnutím o registraci podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění (dále jen „ZSS“), na straně druhé. Proto odbor rodiny a ochrany práv dětí po konzultaci s odborem sociálních služeb zpracoval toto Doporučení, které je určeno především všem krajským úřadům, které vydávají jak pověření k výkonu SPOD, tak vydávají rozhodnutí o registraci sociálních služeb. Doporučení je současně zveřejňováno na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí k využití všem dalším dotčeným subjektům.

2. Vztah Doporučení k jiným metodickým materiálům.

Toto Doporučení nahrazuje:

- dřívější doporučení, informace, sdělení a jiné podobné metodické materiály Ministerstva práce a sociálních věcí, pakliže jsou s tímto Doporučením v obsahovém rozporu;
- zejména pak „Doporučení odboru sociálních služeb a odboru rodinné politiky a rovnosti žen a mužů Ministerstva práce a sociálních věcí k registraci služeb podle zákona č. 108/2006 Sb.,

o sociálních službách a k vydání pověření podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.“ ze dne 2. února 2007 č. j. 2007/9415-223

Toto Doporučení doplňuje:

- „Informaci Ministerstva práce a sociálních věcí ve věci možného rozporu zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí /pověřená osoba k výkonu sociálně-právní ochrany dětí/ a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách / poskytovatel sociální služby/ v některých oblastech.“ ze dne 21. 11. 2011 (http://www.mpsv.cz/files/clanky/11724/0232_001.pdf).

3. Pojmové vymezení činností poskytovaných v rámci pověření k výkonu SPOD pověřenými osobami.

3.1 §§ 32 – 35 ZSS definují základní druhy a formy sociálních služeb, zařízení sociálních služeb a základní činnosti sociálních služeb. ZSPOD pak v § 48 odst. 2 definuje činnosti, které je možno vykonávat v rámci pověření k výkonu SPOD a to z hlediska druhu, implicitně i formy, zejména s odkazem na § 11 odst. 1 písm. a) až c) (pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů, poskytování nebo zprostředkování poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené, pořádání přednášek a kurzů). Pověření je možno vydat též ke zřízení zařízení sociálně-právní ochrany, definovaných v § 39 ZSPOD a navazujících ustanoveních; toto pověření podle novely ZSPOD č. 401/2012 Sb. nově ke své činnosti potřebují rovněž příspěvkové organizace krajů a obcí. V úpravě jednotlivých zařízení SPOD jsou pak zpravidla definovány základní činnosti, které je příslušné zařízení ve vztahu k jeho uživatelům – klientům SPOD – povinno zajišťovat. Další činnosti v rámci pověření se pak úzce váží k přípravě žadatelů o náhradní rodinnou péči (dále jen „NRP“) a k dalším odborným službám v NRP, zejména tzv. doprovázejícím službám.

3.2 Na činnosti poskytované pověřenou osobou třetím fyzickým osobám, zpravidla dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu, je možné nahlížet jako na (sociální) službu svého druhu, vykonávanou na základě jiné veřejnoprávní úpravy nežli registrace sociální služby ve smyslu ZSS. Pověřená osoba je oprávněna takovou činnost vykonávat na základě pověření (§ 48 odst. 1 ZSPOD) a současně je i povinna takovou činnost vykonávat (§ 50 odst. 1 písm. c/ ZSPOD). Úprava i obsahové vymezení pověření k výkonu SPOD, procesu pověřování a kvalifikačních předpokladů pro poskytování SPOD v rámci pověření je podobné úpravě a obsahovému vymezení poskytování sociálních služeb, procesu jejich registrace a kvalifikačních předpokladů sociálních pracovníků.

3.3 Činnosti vymezené v § 48 odst. 2 písm. b) jsou typickými službami sociální prevence (poskytování pomoci při překonávání nepříznivých sociálních podmínek a výchovných vlivů s cílem umožnit ohroženým dětem začlenění do společnosti, včetně začlenění pracovního; § 31 odst. 1 ZSPOD).

3.4 Výjimkou z výše uvedeného (body 3.2 a 3.3) je zejm. činnost definovaná v

- § 48 odst. 2 písm. a) odkazem na § 10 odst. 1 písm. a) ZSPOD (pověření k vyhledávání ohrožených dětí); povinnost oznamovat orgánu SPOD skutečnosti nasvědčující tomu, že se jedná o ohrožené děti ve smyslu § 6 ZSPOD, však podle § 10 odst. 4 ZSPOD stíhá všechny subjekty poskytující služby dětem, přičemž povinnosti mlčenlivosti se nelze dovolat, jedná-li se o podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání dítěte (srov. § 53 odst. 1 ZSPOD), proto je zde důvodná otázka, zda vůbec jde o činnost, k níž je vydání pověření vhodné či dokonce nutné,
- § 48 odst. 1 písm. g) (vyhledávání dětí vhodných do NRP a jejich oznamování orgánu SPOD),

neboť tyto činnosti nejsou svou povahou vázány na poskytování služby v rámci vztahu s konkrétním uživatelem a s jeho souhlasem (na základě dohody, obdobné smlouvě o poskytnutí sociální služby, viz dále).

3.5 ZSPOD přes metodu úpravy pověření k výkonu SPOD obdobnou metodě úpravy registrace sociální služby, nezakotvuje obecnou úpravu smlouvy o poskytnutí (služby) sociálně-právní ochrany mezi poskytovatelem (pověřenou osobou) a klientem (uživatelem) služby, nicméně je zřejmé, že služby výše zmíněné v bodech 3.2 a 3.3 jsou poskytovány vždy na základě kontraktu mezi pověřenou osobou a klientem, který má zpravidla povahu nepojmenované smlouvy, přičemž ZSPOD v případě dvou typů služeb smluvní typ a obsahové náležitosti smlouvy upravuje výslovně. Jedná se o

- dohodu o (dobrovolném) umístění dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podle § 42 odst. 8 ZSPOD, uzavíranou mezi zařízením resp. osobou pověřenou ke zřizování zařízení, a zákonným zástupcem dítěte a
- dohodu o výkonu pěstounské péče podle § 47b odst. 4, uzavíranou mezi osobou pověřenou k uzavírání tohoto typu dohod a pěstounem (osobou pečující/ v evidenci), která je však dále specifická tím, že je veřejnoprávní smlouvou ve smyslu správního řádu.

4. Vztah části třetí hlavy druhé ZSS (podmínky poskytování sociálních služeb) a části šesté ZSPOD (Poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami).

Zákon o sociálních službách (ZSS) a zákon o sociálně-právní ochraně dětí (ZSPOD) nejsou v oblasti poskytování služeb na základě registrace resp. pověření ve vzájemném vztahu speciality, tzn., že ani jeden z uvedených zákonů není ve vztahu k zákonu druhému zákonem zvláštním. Jedná se o samostatné úpravy, na jejichž základě a v jejichž mezích procesem těmito zákony předvídaným vzniká fyzické nebo právnické osobě oprávnění k výkonu činností, k nimž je dané oprávnění formou registrace sociální služby resp. pověření k výkonu SPOD veřejnou mocí uděleno formou správního rozhodnutí.

5. Důsledky pro praxi.

Ze shora uvedeného vyplývá, že konkrétní fyzická nebo právnická osoba je oprávněna vykonávat činnost v tom rozsahu, k němuž jí bylo příslušné veřejnoprávní oprávnění uděleno, aniž by k výkonu této činnosti bylo nezbytné současné udělení oprávnění podle druhého zákona. Jsou-li tak cílovou skupinou konkrétní registrované sociální služby rodiny s dětmi (např. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, § 65 ZSS, nebo raná péče, § 54 ZSS) nebo nezletilé děti samy (např. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, § 62 ZSS) není podmínkou registrace sociální služby a samotného poskytování služby vydání pověření k typově či obsahově podobným činnostem vymezeným v ZSPOD a naopak.

Příklad:

„Konkurence“ činnosti nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, realizované podle § 62 ZSS, a činnosti zařízení sociálně výchovné činnosti, realizované podle § 41 ZSPOD.

Zařízení sociálně-výchovné činnosti jsou definována v § 41 ZSPOD. Pojem „nízkoprahového zařízení pro děti a mládež“ ve smyslu § 62 ZSS není totožný. Jak uvádí i rozšířený komentář k zákonu (Novotná V., Burdová E., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, Komentář, 3. vyd. Linde Praha 2007, str. 181): „Zařízení sociálně výchovné činnosti a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, zřizovaná podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, mají z hlediska obsahu činnosti mnoho společného s tím rozdílem, že nízkoprahová zařízení pro děti a mládež se podle § 62 zákona o sociálních službách věnují osobám od 6 do 26 let, zařízení sociálně výchovné činnosti jsou určena dětem do 18 let věku, tak jako celá sociálně-právní ochrana“. Z uvedeného plyne, že se jedná o dva samostatné instituty, jakoby 2 samostatné typy „služby“ a v případě, že poskytovatel sociálních služeb zřizuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež též pro cílovou skupinu dětí od 6 do 18 let a je jako poskytovatel řádně zaregistrován, není třeba, aby byl současně pověřen ke zřizování zařízení sociálně výchovné činnosti ve smyslu zákona o SPOD (zřejmě s výjimkou služeb pro nejmladší děti do 6 let). V případě, kdy je zřizovatel takové služby jak registrovaným poskytovatelem sociální služby (nízkoprahového zařízení), tak i osobou pověřenou

k výkonu SPOD a v rámci pověření též ke zřizování zařízení sociálně-výchovné činnosti, měl by být schopen rozlišit, kterým klientům je služba poskytována v jakém režimu, a to především z hlediska financování. Je-li provoz zařízení, na něž se souběžně vztahuje jak pověření ke zřizování zařízení sociálně výchovné činnosti tak je registrováno jako nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, financován výhradně z prostředků sociálních služeb jako sociální služba a pověření je tak fakticky „mrtvé“, je na místě, aby zřizovatel zvážil ve dvouměsíční lhůtě od 1. ledna 2013 (body 8. a 11. přechodných ustanovení), zda bude pověřující orgán informovat o podrobnostech výkonu pověření, nebo zda naopak požádá o odnětí pověření (§ 50 odst. 1 písm. a/ zákona o SPOD). Řízení o odnětí pověření v takovém případě může zvážit i pověřující orgán, pakliže zjistí, že pověřená osoba má klienty pouze v režimu nízkoprahového zařízení pro děti a mládež a služby zařízení sociálně výchovné činnosti tak fakticky neposkytuje (§ 50 odst. 1 písm. c) zákona o SPOD). Nemožnost resp. nevhodnost souběžného poskytování služeb v rámci zařízení sociálně-výchovné činnosti a nízkoprahového zařízení pro děti a mládež totožnému klientovi ve stejném čase sice nevyplývá explicitě ze zákona o SPOD, resp. ze zákona o sociálních službách, nicméně vyplývá jak z logiky věci, tak především z podmínek financování, které zpravidla nepřipouštějí tzv. duplicitní financování, ledaže by jeden typ služby (zpravidla právě zařízení sociálně-výchovné činnosti) byl zajišťován výhradně dobrovolníky apod. Souběh poskytování služby v obou režimech je myslitelný tedy buď v tomto případě a/nebo tam, kde podmínky financování sociální služby nízkoprahového zařízení i zařízení sociálně výchovné činnosti duplicitu financování připouštějí, zejm. tam, kde by obě služby byly plně hrazeny z vlastních zdrojů zřizovatele. I tam však zřizovatel, již jen z důvodu inspekce plnění standardů kvality, musí být schopen jasně určit, v jakém právním režimu jsou v dané chvíli tomu kterému klientu poskytovány služby (tedy zda nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež, zařízením sociálně výchovné činnosti, nebo v souběhu obou těchto režimů, dovoluje-li to způsob financování zařízení). To vyplývá též z té skutečnosti, že službu může zřizovatel zajišťovat buď svými zaměstnanci, nebo dobrovolníky, splňujícími příslušné zákonné podmínky, přičemž zaměstnanec nemůže být současně dobrovolníkem. V případě zajišťování služby zaměstnancem tedy musí být účetně zcela zřejmé, zda je odměna za práci vyplácena z prostředků na sociální službu nebo výkon SPOD, a to bez ohledu na zdroj financování. V případě, že by mzdové prostředky byly prostředky k financování sociálních služeb, nelze činnost vykázat jako službu zařízení sociálně výchovné činnosti, neboť tu by tak daný zaměstnanec vykonával bez nároku na odměnu, tedy jako dobrovolník, avšak zcela mimo rámec příslušných předpisů, což jak uvedeno není možné. Pověření ke zřizování zařízení sociálně výchovné činnosti je nezbytně nutné pouze tam, kde jsou poskytovány služby vymezené v § 41 zákona o SPOD, avšak zařízením, které není současně registrováno jako nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Pakliže by provozovatel takového zařízení nebyl k jeho zřizování pověřen ani ve smyslu zákona o SPOD, mohlo by se jednat o přestupek podle § 59 odst. 1 písm. b) resp. správní delikt podle § 59f odst. 2 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

(viz též „Dotazy k novele, část 2 ze dne 15. 1. 2013; http://www.mpsv.cz/files/clanky/14229/dotazy_novela_160113.pdf)

6. Otázka prolomení povinnosti mlčenlivosti.

V otázce povinnosti mlčenlivosti, založené v části páté ZSS, § 100, a jejího případného prolomení, platí nadále výkladové stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí, uvedené ve shora zmíněné „Informaci Ministerstva práce a sociálních věcí ve věci možného rozporu zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí /pověřená osoba k výkonu sociálně-právní ochrany dětí/ a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách / poskytovatel sociální služby/ v některých oblastech.“ ze dne 21. 11. 2011.

Přitom je však zřejmé, že je v jednotlivých případech nezbytná úzká součinnost konkrétních služeb pro rodiny s dětmi resp. určených přímo dětem, poskytovaných

v režimu registrace podle ZSS, a orgánu SPOD, případně osob pověřených výkonem SPOD. V tomto smyslu bude nezbytné upravit stávající platné znění § 100 ZSS. Do té doby se doporučuje, aby poskytovatelé zmíněných registrovaných sociálních služeb při vstupu klienta do služby

- a) v případě, že vzhledem k anamnéze zjištěné při procesu uzavírání smlouvy o poskytnutí sociální služby a k předpokládané obtížnosti případu, kde je pravděpodobné, že poskytovatel bude v zájmu klienta muset vstoupit do jednání s orgánem SPOD, již při uzavírání smlouvy dohodli podmínky a rozsah informací, které bude možno vzájemně sdílet, a aby ve vzájemné dohodě uživatel služby poskytovatele dopředu zprostil mlčenlivosti ve vztahu k orgánu SPOD za podmínek stanovených v § 100 odst. 1 věta poslední ZSS;
- b) na doporučení orgánu SPOD a zejména v případě, kdy je povinnost využít odbornou poradenskou pomoc (tj. povinnost uzavřít smlouvu o poskytnutí sociální služby) zájemci o službu uložena správním rozhodnutím podle § 12 odst. 1, 3 ZSPOD nebo podle § 13 odst. 1 písm. d) ZSPOD, postupovali vždy tak, jak je doporučováno v písm. a), tzn., dohodli se zájemcem o službu resp. s uživatelem služby zproštění mlčenlivosti ve vztahu k orgánu SPOD,
- c) postupovali obdobně i v případě, kdy je orgán SPOD požádá o spolupráci ve věci konkrétních uživatelů jejich registrované sociální služby.

Výše popsané postupy jsou plně v souladu jak s nejlepším zájmem dítěte (§ 5 ZSPOD), tak i s účelem sociálních služeb, jak je vymezen např. v § 3 odst. 1 písm. a) ZSS a to v první řadě v případě sociálních služeb financovaných z veřejných prostředků.

PhDr. Miloslav Macela
ředitel odboru rodiny a ochrany práv dětí